

LUMINA.

Foia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Esc de dóve ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretilu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de ann . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreaze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopéscá.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretilu publicatiuniloru se se anticipe

Desarmoni'a dintre noi.

Ce urmari are desarmoni'a intre preotii si carturarii din societatea romana, si ce stricatiune produce critic'a nedrépta a supr'a preotiloru si bisericii nóstre, si cum ar puté se incete acestea?

Candu vom stá se judecámu urmarile din acea societate in care se desvólta ne'ntielegerea, desarmoni'a si lupt'a inimica, atunci vom observá, cá in acea societate lumina se stinge, celu putienu vom vedé, cá ómenii umbla in intunerecu unii intr'o parte si altii intr'alt'a.

Pe acea societate a supr'a careia a caditu acestu pecatu, numai o lumina strabatatória, o caldura puternica, care se topésca ghiati'a ce s'a nascutu din recéla póte influentiá, ca sórele a supr'a omenimeci si ca sarea a supr'a nutrementului, ca se atraga inim'a si gustulu tuturor membriloru. Unde e acelu sóre si acea materia, care se intrunésca membrii, ca se urmeze dupa unu conducatoriu séu unu scopu? Astfeliu trebuie se intrebámu noi cei mici de sufletu cari nu intielegemu aceea, cá fora critica, fie si cu patima, nu putemu aflá binele; nu intielegemu nici aceea, cá daca n'ar fi superare, bucuri'a nu s'ar semti; si déca n'ar fi combatere cu personalitati, n'am puté progresá, pentru cá aurulu in focu se lamuresce. Ceea ce intielegemu este sentiulu durerosu, cá Romanii atunci candu au inceputu desvoltarea, au inceputu precum cetimu prin diarile nóstre si precum audimu, si desbinarea si desarmoni'a. Si acést'a intre factorii principali intre preoti si carturari, intre preoti si invetiatori si intre inteligenti'a romana. Care se fie caus'a la acestu reu? Se dicemu cá e critic'a releloru, a abuseriloru etc.? Se dicemu cá e scopu curatu pentru inaintare si coregerea gresieleloru? Au se dicemu, cá caus'a curge din isvorulu invidiei, care durere si intre preoti si intre carturari si la poporulu nostru e destula, póte cam pre cáta amestecatura de sange este in elementulu romanu? Nu, eu me abatu de la aceste prepusuri si dicu, cá caus'a desarmoniei e alt'a, e nisuinti'a dupa conducere. De acést'a, striga: jos voi si sus noi, la legi nóue ómeni nuoi. Si ce intunerecu, cá acésta nisuintia preotii nu o vedu, ci se dobóra si ei unii pre altii.

Se dicemu, cá gresiescu si se luámu lucrulu cum ilu afiámu, adeca: cá preotii se critica, cá nu corespundu timpului de astadi, cá abusédia, cá nisuescu pré multu dupa idolulu lumei, cá sunt despoti etc. etc. Apoi din contra carturarii sunt criticati cá despretiuescu religiunea, cá sunt despoitori, luxuriosi etc.

Cari sunt urmarile acestei critice, acestei scóle publice? Respunsulu e; „cá cas'a care se imparechiéza, se surpa.”

Ce stricatiune potu produce acestea? Aceea: cá factorii principali pentru luminarea poporului romanu se inegrescu, se despretiuescu si poporulu perde increderea intr'ensii si se deschidu usile strainiloru a intrá in staululu Romaniloru. Ceice dorescu se se convinga, cerce, cá vor aflá prin unele comune cumca poporulu romanu are mai multa incredere in ori ce „tréntia de strainu,” de cátu

in preotii si carturarii sei, si pre la orasie in advocati straini; de acést'a in multe cercuri poporulu romanu nu numai urméza suaturile conducatoriloru romani, fie ei ómenii bisericii, fie carturari. Déca nu sunt pre aici de acestea, in Ardealu avemu.

Se nu ne surprindemu de acésta paresire, si de acea recéla si ghiatia, cá nu mai audimu doi romani vorbindu bine despre alu treilea si cu atátu mai putienu despre cei alesi ai sei. Se pare cá ar fi unu parete despartitoriu a nu se puté intielege la interesele romane.

Urmari triste ale acei critice mai sunt cá poporulu nostru se desvólta cu despretiu nationalu, in cátu cei desvoltati trecu la straini. Se ne intrebámu cum are se incete acestea? Astfeliu:

1. Gresielele ori caroru factori nationali se na se critice in publicu, cu nisce cuvinte d. e. cá preotii sunt prosti, cá sunt pré multe ceremonii, cá abuseza etc. etc. Apoi ceremoniile nu se potu formá dapa gusturi, ele in Greci'a si Rusi'a n'au tempitu poporulu, ci se pretiuescu de institutiuni bis. nationali. Cá vor fi casuri de abuseri si la preoti si la carturari, sustienemu, inse atari casuri afiámu si la natiuni mai culte. Acestea nu sunt a se atribuí tuturor'a si nici a se critica in publicu fiindu cá acést'a are acele urmari, ce ar avé invinuirile unoru doi invetiatori inaintea scolariloru sei, adeca despretiulu, si numai atunci, candu renitenti'a propasiesce avemu se mergemu la opiniunea publica si se le dámu sinodului.

2. Unde critic'a s'a nascutu din cestiunea de conducere, de anteietate, acolo se céda unii altor'a in spiritulu blandetieloru.

3. Inteliginti'a din ori cari comuna se fie cu preotii unu sufletu si mai vertosu invetiatorii cu preotii, cari au totu aceea-si missiune. In urma, daca e scopulu criticeci inaintarea Romaniloru, atunci acei Domni, daca sunt gr. or. dupa statutulu organicu potu ajunge scopulu prin sínóde. Acolo potu consultá, propune si ajutá in florirea scólei si a bisericeci si deleturarea abuseriloru; acolo si potu stimperá setea progresului.

Altfeliu propasindu in critica, ne'ntielegere si desarmonia, va veni si asupr'a poporului romanu celui amenintiatiu esemplulu tristu care 'lu aréta S. Scriptura la Eremia cap. 27—34 Unde se scrie despre Impr. Sedechia, care in junéti'a sa despretiuiá legile divine, batjocoriá si defaimá tóte in publicu in cátu cu esemplulu seu atrase si poporulu la acestu despretiu si destramare. Candu crescura acestea, dusmanulu Nabucodonosoru stremtori poporulu evreescu si atunci indaru se adresá Imp. Sedechia la preoti, indaru recunoscú gresielele, cá erá pré tardíu si de acést'a cadiura toti selavi la Babiloneni. Avendu si Romanii amenintiatori, se ne intórcemu fie care dela calea cea rea la ceea a solidaritatii cum invétia Pr. Eremia la cep. 25. v. 5 „se nu mergemu dupa Ddiei straini si se nu ne pornimu dupa ale mènei. . .” Éta inghiagare de rana si leacu pentru pace si intielegere.

B. Baiulescu.

Reorganizarea Institutului pedagogico-preparandialu.

Sinodulu eparchialu din 1872., amenandu acésta cauza, hotarî sub nr. 96. alu protocolului a se publicá tóte actele, ca asia cunoscendu-le cu totii, in sesiunea de estimpu se se póta desbate in meritu. Deci incepemu cu

Proiectu

de regulamentu pentru regularea si infintiarea Preparandieloru.

— Urinare. —

Ca in instructiune se se aduca unu cursu regulatu si in tractarea candidatiloru o asemenea consonantia va tiené dirigintele profesoru in tóta lun'a conferintia cu profesorii. Aci se va consultá elu dupa recerintia cu singuraticii profesori despre trebile instructiunei si ale disciplinei scolastice si in amicitate va efectuí delaturarea observatoru defecte; elu va indreptá mai de parte observatiunea sa asupr'a pedepseloru, ce aru cere necesitate de a se intrebuintá spre indreptarea candidatiloru recitaci si in contielegere colegiale va aplicá astfelu, ca ele se fie in fapta indreptatorie, ér neci de cum rusinatorie de semtiu, va proiectá program'a pentru esamenelu si in conferintia finale ce se va tiené dupa finirea esameneloru anuali se va consultá cu profesorii despre clasificatiunea candidatiloru.

In casuri mai grele si candu singuraticii profesori aru lucrá in contr'a bunei sale intentiuni ori in contr'a. prescrieloru legali, elu va cere dela senatulu scolasticu invariatiune mai de parte. Cu catichetulu se va consultá despre cele ce au candidatii de observatu in privintia cultulu dumnédiescu. Despre conferintia se va duce protocolu care se va asterne senatulu scolasticu spre revisiune cu comitiv'a din partea directiunei.

§. 15. Cu instructiunea si disciplin'a scolastica stau in legatura necesarielu midilóce de instructiune precum si tóta cualitatea si intocmirea chililoru de instructiune si a edificiiu scolasticu. Dirigintele va avé dara de a ingrigi, ca fie-care localitate de instructiune se se aerésca si curetie la tempulu seu, in lunele de érna se se incaldiesca si cerendu necesitatea si ilumineze, mai de parte ca se aiba mobilele necesarie, adeca: scaune, mese, tablitie si medilóce de invetiamentu adeca: mape, globi, instrumente fisicali, tabelarii, mineralii, icóne pentru istori'a naturala, herbarii, instrumente de oluitu, de sapatu s. a. si ca aceste se fie asecurate de respire, le va luá in inventariu si le va supune in finea fiecaru anu scolasticu inaintea profesorulu concurinte unei revisiuni adnotendu in inventariu cele nou castigat si cele utilizate si reparandu cele ce se mai potu intrebuintá. Asemene atentiune va da elu si gradinei scolastice.

§. 16. Dirigintele profesoru va ingrigi mai de parte ca se aiba protocólele recerute si adeca: catalogulu generale, protocolulu ordinatiuniloru mai inalte, inventariulu scolasticu, inventariu despre mobilele si midilócele de instructiune, catalogu despre biblioteca, protocólele de conferintie, protocóle despre incurgerea tacselor de primire a didactrului si a bibliotecii, protocolulu de gestiune si esibite etc.

Dirigintele va invigilá cu tóta acuratétia ca clasificatiunea ce s'a defiptu in coferinti'a finale pentru fie care candidatulu se se insemne exactu in catalogulu generale si se pastreze in ordine-buna ordinatiunile mai inalte. In cartea memorabileloru (liber memorabilium) va insemná tóte evenimentele ce au insemnetate pentru institutu.

§. 17. In privintia ordinatiunei scolastice ingrijesce dirigintele, ca cursurile anuali se se incépa si termine la tempulu otaritu, ca numai feriele prescise se fie intrebuintate, ca program'a fipsata pentru tienerea esameneloru anuali se se tramita de tempuriu senatulu scolasticu spre aprobare. Elu ingrijesce mai de parte despre ordinea primirei eleviloru la tempu convenitu, si de promovarea loru in cursu mai inaltu, invigiléza frecuentarea regulata a candidatiloru si da concediu pe 3 dile. Elu estrada testimonielu scolastice pe bas'a catalogulu generale scrise de catichetu si de profesorii concerninti si sigilata cu sigilulu institutulu.

§. 18. Dirigintele profesoru va tiené cu colegii profesori ai sei astfelu de relatiuni, cari se fie prosperitorie nu numai pentru intregulu institutu, ci si pentru fie care din ei, elu inse nu va uitá aci, ca prosperitatea institutulu are se fia mai pre susu ca interesele ale singurateciloru profesori. Elu va tractá dara pe fiecare colega alu seu cu cuviintia, apre-

tiuire, crutiare si ingaduintia, ilu vâ aperá unde va cere trebuinti'a in contr'a injurieloru, inse neci nu va lipsi acolo, unde tóte medilócele de amicitia si blandétia ar fi eshauste, a aretá senatulu scolasticu tóte defectele si scadiemintele, ce lui nu i-a succesu ale delaturá pe langa tóta ostanél'a sa. Elu ingrigesce, ca profesorii se tiena esactu planulu de lectiune si órele prescise si se dé obiecteloru de invetiamentu, la cari sunt deobligati singuratecii profesori ale pertractá in decursulu anului, aceea atentiune, ca se corespunda pe câtu se póte mai perfectu scóplulu destinatu. Elu va ospitá din candu in candu la prelegerile profesoriloru si va intrebuintá celu mai bunu tactu pedagogicu in alegerea receruteloru medilóce prin care se-si agonisésca esacta cunoscintia a starii celei adeverate a intregulu institutu.

§. 19. Cu finea anului asterne elu senatulu scolasticu pe langa comunicarea catalogeloru de clasificatiune relatiunea finale, in care se va cuprinde o deplina statistica despre starea esterna si interna a institutulu in anulu espiratu dupa urmatóriele rubrici

a) atingatorie de starea esterna.

Personalulu invetiatorescu. Schimbarile ce s'ar fi intemplantu intre elu, numerulu profesoriloru ordinari, suplenti, catichetulu, dirigintelu, concediele ce le ar fi avutu in decursulu anului, numerulu candidatiloru dupa cursurile anuali, câtu s'au primitu cu inceputulu anului, câtu s'au inaintatu, câtu au se repeteze, câtu au remasu de scóla, merita midilócele de invetiamentu. Crescerea bibliotecii, inmultirea instrumenteloru fisicali, colectiuniloru naturali ect.

b) atingatorie de starea interna.

Instructiunea. Cum a procesu in fiecare cursu anuale si cu ce resultatu. *Disciplin'a.* Cum s'a manuat, câte si ce pedepse au fostu de lipsa ect.

In casu de bolnavirea cutarui profesoru, va ingrigi despre substituire. Éra la vre o schimbare prin mórte ori transferare, va insciintá senatulu scolasticu.

§. 20. Primirea eleviloru in cursulu preparandiale se face amesuratu legii prin profesorulu diriginte avendu inaintea ochiloru cele prescise in §. 6. care va avé dara a documentá: 1-e prin testimoniulu scolasticu, cá a absolvitu cu succesu bunu gimnasiulu inferioru, ori scól'a reale ori cetatienésca, séu se se supuna unui esamenu de primire din tóte obiectele prescise in §. 6. 2. cá a trecut de 15 ani prin testimoniulu de botezu. 3. cá e de complecsie buna si sanetósa prin testimoniulu dela medicu. 4. cá are purtare morale cuviintósa prin testimoniulu dela parochu séu antistele concerninte. — Pentru primire in institutu are fiecare candidatulu se platésca 2 fl. spre cascigarea medilóceloru de invetiamentu.

§. 21. Profesorii vor observá in coleg'a loru diriginte pe antistele institutulu, si sunt detori alu intimpiná cu reverintia, ai da ascultare si supunere cuviintósa si alu spriginí in afacerile lui oficióse.

§. 22. Profesorii au in consesu sub presidiulu dirigintelu se decida in instanti'a prima asupr'a afacerilcru disciplinarie si personali ale candidatiloru. (§. 97. a leg. scol.)

§. 23. Peste consesulu profesoralu sta senatulu scolasticu, care dupa instructiunea sinodulu eparchiale conduce trebile scolastice confesionali amesuratu legii scolastice si dispuestiuniloru sinodulu eparchiale. — Dela senatulu scolasticu eparchiale se póte face apelatiune la senatulu scolasticu mitropolitanu.

§. 24. Cursulu preparandiale are de problema a escultivá pe câtu se póte de perfectu candidatii in obiectele de instructiune, ce sunt prescise pentru scólele popularie elementari si mai inalte, ai face cunoscuti cu conducerea si disciplin'a acestoru scoli in ele atingu pe invetiatoriu si cu buna procedura metodic'a prin explicare, eemple si exercitie ai esercé in cantari bisericesci si musica vocale si ai indreptá la o purtare cuviintósa religiosu-morale, mai departe a da candidatiloru ocaziune si spre cascigarea altoru cunoscintie utile.

§. 25. La tractarea obiecteloru de instructiune este de a se tiené necontentu in vedere invetiamentulu in scól'a popularie si a basá instructiunea pre prescisele carti scolastice si de invetiamentu.

§. 26. In órele destinate pentru *Religiune* sunt a se repeti cu candidatii cele mai insemnate piese din religiunea greco-resaritentá si a moralei pe temeulu cartiloru religiose introduse in scólele nóstre confesionale si ale intipari adencu in anim'a si memori'a candidatiloru. Aci au ei a fi avisati, cum au densii de a procede in scóla la repetirea invetiamentu.

tului religiosu, cum au de a prepará pre elevi pentru órele religiunii si astfelu a sprigini ostenelele catichetului, mai departe cum au ei se se pórte in privinti'a religiósá facia cu elevii si cu comun'a bisericésca. Cu instructiunea religiunii este de a se legá si esplicá insemnetatea ceremoniiloru religiose, a obiceielor si structur'a bisericelor, precum si in-formarea despre vasele si aparamentele bisericesci.

§. 27. La propunerea *Pedagogiei, Didacticei* si *Metodiceii*, intrebuintiindu-se cartile prescrise, au se fia cu distinctiune infaciosiate cele mai insemnate regule ale educatiunii fisice si intelectuali si religiosu-morali ale copiiloru, si cele mai usuate metode si ale face evidinti prin exemple potrivite. Aici trebuie condusi candidatii la o drepta pricepere si judecare a facultatiloru spirituali ale copiiloru, a necontentei alternative actiuni intre scóla si casa si a propriiloru relatiuni ale scóleloru popularie si totu odata ai instruí, cum are se se predee invetiamentulu spre folosulu eleviloru in scólele confesionali, mai cu séma cu privire la aceea impregiurare, daca elevii sunt asediati in un'a séu mai multe chilii de invetiamentu, cum se fie procedur'a atátu cu cei incepatori, câtu si cu elevii cei mai initiati, cum se manuedie disciplin'a scolastica ca se fie formatória de moravuri, cum se sternésca la parenti si lá comun'a bisericésca o inclinatiune permanenta catra scóla si astfelu se tientésca cercetarea scólei diligente.

Metodic'a speciale, adeca procedur'a in fiecare obiectu de instructiune nu forméza obiectu de instructiune speciale, ci candidatii o voru invetiá din propuneuile la cari voru asistá prin exercitii practice, ce le vor intreprinde sub conducerea dirigintelui si a profesoriloru in scól'a practica. La exercitiile invetiatoresci voru aflá profesorii destula ocaziune a face pe candidati cunoscuti cu principiile ce atingu obiectulu de instructiune concerninte. Profesorii dara vor fi cu deosebita bagare de séma la tractarea singurateceloru obiecte de instructiune, ca preparandii se se faca cunoscuti si familiarisedie cu metod'a speciale cu care concernintele obiectu de instructiune dupa natur'a sa, precum si despre procedur'a, ce este a se tiené facia cu elevii dupa diferinti'a gradului de preparatiune si etate a loru, in fine vor avé profesorii asi pune cea mai mare ostanéla, ca candidatii se se faca cunoscuti cu *intrebuintiarea si manuarea cartiloru scolastice prescrise pentru scólele popularie confesionali si a medilóceloru de instructiune*. Mai departe au profesorii cu ocaziunea prelegerii din *Pedagogie* si *Metodica* a ingrigi ca candidatii se se faca cunoscuti si cu acele dispušetii a le legii si regulamentul scolasticu, ce au influentia asupr'a invetiamentulu, disciplinei si obligamintele invetiatoriloru si ai indreptá, ca se-si castigel o mai departe cunoscintia despre aceste prin propri'a diligintia.

(Va urmá.)

Facerea lumii in siese perióde, dupa scrierile lui Moise, a santiloru parinti si a unoru geologi.

— Urmare —

Am disu cumca in ranz'a pamentulu nostru si acum'a e o caldura de 195,000 de graduri; la gradulu acestu de caldura ce abia ni-lu putemu imaginá, pamentulu nostru, cu tóte partile sale primo-constitutive au debuitu se fie in stare fluida gazósá séu aburósá. Acum'a déca vom cugetá, cá „*volumulu*“ (*volumen*) séu spatiulu materieloru solido-massive devenite in stare gazósá aburósá, e de 1800 de ori mai mare de câtu in stare solida, lesne ni putemu intipuí câtu de mare a potutu fi volumulu séu spatiulu pamentulu in acésta stare fluida gazósá? A debuitu se fie asia de mare ca sórele care de 14,000 de ori e mai mare de câtu pamentulu nostru in starea de astadi, si prin urmare, a debuitu se se estinda pana la luna, firesce cá in acésta stare aburósá a cuprinsu in sine si ap'a ce se afla astadi de asupr'a si in lantrulu pamentulu séu ap'a din isvóra, riuri, si mări.

Mass'a acést'a de aburu fluidu ferbinte, care intru inceputu a formatu pamentulu nostru, in urmarea gravitatiunii generale, s'a intorsu in prejurulú sórelui, si asia trecandu prin regiunile inghiatiate ale plantelorú, caldur'a séu a impartit'o cu acestea si asia cu incetulu a inceputu a se recí; recél'a acést'a a careia timpu nime nú-lu scie hotári, au causatu mari schimbári, mai anteu o parte mare a materiloru gazóse, aburóse, au trecut in picaturi fluide de apa, prin cari pamentulu gazosu, aburosú au perdutu multu din volumulu seu. Scimu din mehanica cumca trupurile fluide, prin continu'a rotire (intórcere) capeta forma de globu, estu-modu a capetatu si pamentulu nostru prin

intórcerea sa pe langa sóre, si osi'a-si propria. Mechanic'a demustra, esperinti'a ne invetiá, cumca mass'a fluida in miscare continua, prin putere sburatória (Centrifugalkraft) la medilocu se bulbuca (aredica) éra la cele dúbe capete se subtiia, respective cufunda, in urmarea fenomenulu acestuia dicemu cá pamentulu nostru in starea sa fluida intórcendu-se pe langa sóre, la ecuatoru s'a bulbucatu, éra la poli s'a cufundatu, s'a subsuptu (ellipsoid), bulbucarea pamentulu nostru la ecuatoru, si cufundarea la poli, aréta starea lui fluida primitiva.

Bas'a principala inse, de pe carea pornescu geologii mai noi, diu cá pamentulu nostru ca trupu planetariu e o congelatiune a recelii incetisioru formate sub temperatur'a ghtiósá a regiuniloru planetarie, si de aci e teori'a cá pamentulu nostru din afara in lontru au inceputu a se reci si cumca procesulu acestei receli nu e inca gat'a. Regiunile ghiatióse ale planetelorú, au fórte putiena caldura, caldur'a acestor'a sub punctulu inghiatiarii dupa Laplace se póte pune la 100 graduri, prin regiunile acestea trecendu g obulu fluidu ferbinte a pamentulu probabilminte l'au recitu si prin urmare au dobanditu óresi care desime, in urmarea careia s'au formatu nisce tabele solide, care intru inceputu au anotatu de a supr'a maselorú fluide, éra mai pe urma s'au concatenatu (lipitu) la olalta si au formatu o pelcutia subtiere. Candu acum'a recél'a in urmarea desimeii predise respective a pelcutiei, s'a estinsu peste tóta suprafati'a pamentulu, atunci globulu pamentulu au dobanditu óresi care soliditate, care inse au posieditu fórte putiena putere contrastatatória, totusi de a supr'a pamentulu s'au formatu o scórtia, care din tóte partile au cuprinsu in giuru masele fluide din lantrulu lui, si incetu incetu s'au totu mai invertosiatu si intiepenitu, pana ce s'au renascutu pamentulu de astadi, ingrosiarea si intiepenirea acést'a inca nu e finita; grosimea scórtiei séu intiepenirii pamentulu nostru, geologii mai recenti o socotu la 12 miluri de pamentu, intru aceea pamentulu nostru avendu in diametru 1584. de miluri de pamentu, lesne póte vedé fiesce cine, cá scórti'a pamentulu nostru in proportiune, a supr'a maselorú fluide ferbinti, formédia slaba pelcutia.

Ori care parere ar stá pentru crearea si facerea pamentulu nimica nu detrage din autoritatea santei scripturi ba per eminentiam o verifica, in câtu sub decursulu crearii pamentulu s'au ivitu diverse perióde, si cumca fie care periodu au avutu prasirea sa atátu din un'a, câtu si din alt'a séu din tóte trei imperatiile naturali, si prin urmare, cá in fie care periodu, ne aflámu ca intro nóua lume, si cumca nici intr'unu casu nu e din eternu creata ci intru inceputu, tóte au fostu si sunt in natura supuse desvoltarii treptate a legiie eterne.

Si fiindu cá acum'a ne aflámu pe pamentulu uscatu, se-lu privimu acestu pamentu tinerelu, de dupa intielesulu santei scripturi si se cercámu, ce vom vedé pre elu?

Precum m'ri susu vedíuramu, acum de multu s'a ivitu uscatulu, inse nu a fostu pe elu indata lemne si paduri! Muntii cari s'au aredicatu in periodulu alu doilea, numai in alu treilea au inceputu se resara iérba verde, pentru cá numai aici dice Moisie „*se resare pamentulu iérba verde, care se semene sementia dupa feliu*“ Minunata graduire! si conformu cu legea aceea, cá: „*nu se da saritura in natura*“ dato non concesso desi nu am puté cu date geologice adevéri, cumca mai anteu au debuitu se se nasca imperati'a plantelorú si apoi a animalelorú, totusi opinionandu dupa legile cunoscute a naturei, debue se devenimu la convingerea aceea, cumca in natura totdeun'a desvoltarea se intempla din cele mai neperfecte in perfecte, si prin urmare lumea organica in nóua nascuta natura, numai prin ierburi neperfecte, si-au luatu inceputulu; ceea ce, de ne vom cobori in cele mai din diosu straturi ale ranzei pamentulu, vom vedé, cá imperati'a plantelorú au premersu imperatiei animalelorú, si cumca Moisie au scrisu adevéru, candu pune antai imperati'a plantelorú si apoi a animalelorú, de óra ce acést'a marturisescu si gropile séu mormenturile cele de mii si milióne de ani ale lumii avitice.

De vom ceti pe *Brongniart* unulu dintre cei mai renumiti botanisti francesi, care a cunoscutu remasitiile plantelorú geologice in acaror'a viétia au destinsu 5 clase, ne vom convinge cumca viétia plantelorú au premersu viétiei animalelorú, de órace descoperirile cele nefalibile adevérescu, cumca pamentulu nostru in acestu periodu nici n'au pututu produce alta de câtu plante.

Din descoperirile lui *Brongniart* dice *Ampere*, se vede cumca in periodulu acést'a au debuitu se fie fostu mai multu aeru carbonicu in atmosuera de câtu de presentu, care n'au pututu fi favorabilu respirarii animalelorú, dara din contra cu atátu mai favorabilu viétiei plantelorú, intru care au causatu o desvoltare fórte buiéca, ceea ce a ajutatu multu si caldur'a cea mare a pamentulu, de aci putemu splicá, dice *Ampere*, de ce au premersu plantele animalelorú, si totdeodata putemu pricepe si aceea,

cumca de aflamu remasitiile plantelor de gradu mai diosu in asia marime grandioasa. — Si cu adeveratu intre paturile asiediate ale a periodului acestuia gasimu asia feliu de plante, cum sunt „*Lycopodiulu*, si *muschiulu*” nostru, inse de asia marime grandioasa in catu adeseori pestrece o lungime de 300 de urme.

Intru aceea prin consumtiunea plantelor, mai scadiendu aerulu acest'a (carbonicu.) din atmosuera, aerulu inca au inceputu a fire mai curatu, si a se mai apropiá de starea presinte, ap'a inca s'au totu curatitu din starea sa acria, totusi atmosuera n'au pututu fi asia de curata ca se póta sustiené animale respiratória, pentru aceea unele dintre aceste fiintie, s'au ivitu mai anteu in ape (mári.) („*Bertrand Lettres sur les revolutions du globe* pag. 316. — *et Revue des Deux Mondes 1833 pag 104—105*).

(Va urmá.)

Ioanu Damsia,

parocu si ases. cons.

Concursu.

1—3

In urmarea inaltei ordinatiuni consistoriale din 11. Ianuaru a. c. Nr. 1904. B. ex 1872., dandata ce parochulu din Pustinisi (Óregfalu), Gavriila Cotta, au abdisu dreptu nepotintiele sale trupesci pe parochi'a sa, sub conditiunea, ca elu se traga din tóte emolumintele parochiale diumetate pâna la capetulu vietiei sale, prin acést'a se escrie pe aceeași parochia concursu pana in 1. Aprile stil. vechiu a. c., in carea di va fi si alegerea, sub conditiunea, ca nou alegandulu parochu se folosésca din sesiunea parochiala, constatóre din 28 jugere, 14 jugere; din birulu anualu, carele face cam 30 de chióle, diumetate; si diumetate din stola dela 112 casi. Deci doritorii de a ocupá acést'a parochie se indruma, ca recursurile lor, indiestrende cu documintele prescise in statutulu organicu, si adresande catra sinodulu parochialu din Pustinisi, se le trimita mai multu pana in 31. Martiu a. c. rever. Domnu protopresviteru a Timisiorii.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si invoirea mea: Mel. Dreghiciu m. p. Prot. Timis.

Concursu.

1—3

Pentru deplinirea parochiei vacante din *Simandu*. Comitatul Aradului, protopresvit. Chisineului, care e impreunata cu urmatóriele emoluminte anuali: una Sesia de pamentu estravilanu, biru, si stolele indatinate dela 109. de casi. —

Voitorii de o ocupá acést'a parochia, cu acést'a sunt avisati: recourse lor, provediute cu testimoniu despre absolvirea aloru 8 clase gimnasiali, a Cursurilor clericali, testimoniu de Cualificatiune si maturitate din Studiele gimnasiali, precum si cá e de natiunalitate romana; — pana in 1. april. st. v. a. c. in care di se va tiené si alegerea, — se li substérna la subscrisulu in Chitighazu (Kétegyháza), — adresate Comitetului parochialu din Simandu.

Chitighazu 2. martiu 1873.

din incredintiarea Comitetului paroch. Petru Chisilescu protopresvit. Chisineului

Nr 27.

inspec.

Concursu.

2—3

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Belintiu cotulu Temisiului inspectoratulu Chiseteului, care acum'a se infintia de II clase, si cu acést'a se publica concursu pâna in 18 Martiu s. v. c. in care di se va tiené si alegerea. —

Emolumintele sunt in bani gat'a pentru invetiatoriulu celu mare de clasa I. 450 fl v. a. 2 jugere de pamentu aratoriu — 8 orgii de lemne. din care si scól'a se se incaldiésca — 1/2 lantiu de gradina, si cortelu liberu — precum si accidintiele dela inmormentari — éra pentru celu micu invetiatoriu adeca alu II. 450 fl v. a. Unu jugeriu pamentu aratoriu 8 orgii de lemne, 1/2 lantiu de gradina, si cortelu liberu

Doritorii recurrenti pentru aceste dóue clase, au recourse lor bine instruite, cu testimoniu de cualificatiune si cu atestatele recerute. — si adresate catra comitetulu parochialu — pana la timpulu destinatu a-lu substerne D-lui Inspectoru scolariu Georgiu Petroviciu in Budintiu — si personalu a se imfatiosia intr'o dumineca séu serbatóre in sant'a biserica in Belintiu, spre a cantá. —

Belintiu 21 fauru 1873.

Comitetulu parochialu

cu voi'a si cu intelegerea mea Georgiu Petroviciu Inspectoru scol.

Cu tipariulu lui Stefana Gyulai — Proprietatea si editur'a diecesei aradane, — Redactoru respundietoriu Georgiu Popa (Pop).

Nr 26.

inspec.

Concursu.

2—3

La vacant'a statiune invetiatorésca din Comun'a Ohaba-forgaciu — cotulu Temisiului — inspectoratulu Chiseteului — cu acést'a se publica concursu pana in 11 Martiu v. a. c. in care di seva tiené si alegerea — —

Emolumintele sunt in bani gat'a 94 fl 50 cri. v. a. 13 meti gráu — 15 meti cucurudiu 100 pundi lardu, 50 pundi sare — 12 pundi lumini — 8 orgii de lemne din care se incaldiesce si scól'a. — 2 jugere de pamentu aratoriu — unu jugeru de gradina, si cortelu liberu.

Recurrentii au recursurile sale bine instruate — si cu tóte atestatele de cualificatiune, si adresate comitetului parochialu, pana la timpulu defiptu ale substerne D. Inspectoru Georgiu Petroviciu in Budintiu.

Ohaba-forgaciu 20 fevruariu 1873.

Comitetulu parochialu

cu scirea si intelegerea mea. Georgiu Petroviciu Inspector scolariu.

Multiamite publica,

Se aduce de subscrisulu, in numele comitetului parochialu gr. or. din Martihazu (Marcziháza) in Bihoru, Dlui Emericu Kévé posesoru de pamentu din locu, carele desí nu romanu, de religiunea nóstra, — ei Romano-Catolicu, — condusu de semtiu nobilu a donatu bisericei de aici unu polileu in pretiu de 20. fl. v. a., un'a fatiaritie de matasa pe prestolu in pretiu de 10. fl. v. a. parochia de lumini in pretiu de 5. fl. v. a. si pe sém'a scólei confesionala gr. or. de aici in bani gat'a 5. fl. v. a. sum'a 40. fl. v. a. — Primésca deci Domni'a Sa adenc'a nóstra multiamita. Martihazu, 2/14 Martiu 1873.

Ieane Popoviciu preotu

Concursu.

1—3

Care se scrie pe ambele parochii vacante gr. or. din Ternova protopres. Siriei — Vilagosiu — pana in 18 Martiu a. c. st. vechiu in care di va fi si alegerea. —

Venitulu parochialu de fiesce care parochia: este: una sesiune de pamentu aratoriu, biru si stóle dela 240 de case —

Recurrentii, au de a produce: atestatu de moralitate, si despre absolvirea teologiei, cu essamenu de cualificatiune — éra recursurile sunt de ase adresá comitetului parochialu, si a se trimita la oficiatululu protopresviteralu in Siria pona la terminulu susu semnatu. —

Spre orientare se notifica: cá alesulu in parochi'a vacanta remasa de reposatulu preotu Nicolae Pucea, — pona la anulu reposarii, va da diumetate din tóte veniturile parochiale — orfanului fiu remasu de reposatulu preotu. —

Ternova. 25 Fevruariu 1873. Comitetulu parochialu gr. or. din Ternova

Cu scirea si invoirea mea Nicolau Boldea adm. protopresvite.

Concursu.

1—3

Pentru parochia vacanta din *Micalaca*, protopopiatulu Aradului, se deschide concursu pe 17. Martiu st. v. a. c. emoluminte sunt: 160 de case, 1/2 sessie de pamentu aratoriu 150 fl. biru, si stólele indatinate, din care venituri in anulu curente compete 1/2 veduvei preotese — recurrentii au se produca in recursulu lor, testimoniu de teologia, si despre esamenulu de cualificatiune, si adresandu-le la comitetulu parochialu se le transpuna pana la terminulu disu, candu se va tiené si alegerea, la subscrisulu. — Aradu, 3. Martiu 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu: Ioanu Ratiu, protopopulu Aradului.

1/1873

Publicatiune.

Sinodulu parochialu gr. or. din Radn'a Nr. 2. a decisu a se face turnu nou la biserica, acoperitu cu pleu, dupa planulu ce se pôte vedé la subscrisulu, — intreprinderea acést'a se va dá pe calea licitatiunei minuende, ce se va tiené in 16/4 Martiu a. c. la 11. óre in scól'a gr. or., — pretiulu strigarii este 2572 fl. — licitantiu au a depune 200 fl. ca cautiune la inceputulu licitarii. Domnii intreprindietori cu stima se invita.

Radna 22 Fauru 1873.
6 Martiu

din incredere Teodoru Triponu parochu si preside